

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v očno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5—
četrt leta 2-50
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " dvakrat . . . 12 "
" " trikrat . . . 10 "
za nadaljna izvršenja od petit-vrste po 8 h.
Oznaniila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišstvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Zaveza in — Družba sv. Mohorja.

Odbor »Družbe sv. Mohorja« hoče imeti po vsej sili najodločnejši boj z našo učiteljsko Zavezo. Ker ni dal natisniti v zadnjem koledarju one »Izjave«, ki smo jo poslali že 20. februarja t. l. na njegov naslov, primorano je bilo Zavezino vodstvo poslati omenjeni družbi sledeči dopis:

Št. 103.

V Ljubljani, dne 19. novembra 1913.

Slavni odbor

»Družbe sv. Mohorja«

v Celovcu.

V povesti »Nevednost in sleparstvo«, ki je bila tiskana v družbenem koledarju za leto 1897., je padla potem knjig, ki jih izdaja slavna »Družba sv. Mohorja«, prva žalitev na učiteljski stan. Vodstvo »Zaveze avstr. jugoslov. učiteljskih društev« je zahtevalo takrat od družbenega odbora tej žalitvi primeren zadoščenje. Tedanji odbor »Družbe sv. Mohorja« je dal pod vodstvom dr. Val. Müllerja in Jan. Nep. Hutarja užaljenemu učiteljstvu takoj popolno zadoščenje. Družbeni odbor sklepa svojo izjavo tako-le:

»Ume se pa samo ob sebi, da je odbor trdne volje, znanprej vsled dosedanjih izkušenj še bolje paziti na to, da bi se kaka beseda ali kak stavek ne mogel tolmačiti v napačnem smislu. Izražajoč najodločnejše spoštovanje učiteljskemu stanu, želi si odbor »Družbe sv. Mohorja« z vsem učiteljstvom vedno vzajemnega in složnega delovanja narodu in vеди v prospeh.«

Tako zadostilo smo dobili leta 1897. Lani pa je poskrbel odbor »Družbe sv. Mohorja« v družbenem koledarju po dr. J. Pregljevi povesti za slovensko ljudstvo »Preslepljeni in otihi«, da je bilo narodno in napredno učiteljstvo žaljeno na najkrutejši način. »Ne kaka beseda, ali kak stavek«, ampak vsa tendenciozna povest je izrazito preračunana, da se pokaže »slovenskemu ljudstvu« delovanje učiteljstva zunaj šole nad vse pogubno in v kolikor možni strupeni obliki. Od nas sestavljeno zelo kratko in milo »Izjavo«, katero bi moral prinesiti družbeni koledar za leto 1914., slavni odbor »Družbe sv. Mohorja« kratkotalo ni hotel upoštevati, dasi je bila njena vsebina doslovno vzeta iz dotičnega odbrovega dopisa. S tem pa je sedanji družbeni odbor samo potrdil, da so mu ljubi slični napadi, da družba nikakor ne kreni na pot objektivnosti in nestranskega kulturnega stremeljenja, ampak da pada — prepojena s političko strastjo — vedno nižje in nižje.

Ce že ni hotel dati naprošeni odbor javnega zadoščenja v tej obliki, kakor ga vsebuje doposlana »Izjava«, zahteval bi že čisto navaden takt, da bi se to javilo učiteljski Zavezi, bodisi že na kakršenkoli način.

Slavni odbor »Družbe sv. Mohorja« naj vzame torej na znanje, da si narodno in napredno slovensko učiteljstvo ne pusti jemati svojega prepričanja prav od nikogar. Napade na svojo stanovsko čast in neoporečno poštenje bomo skupno z vso ostrostjo odbijali, pa naj pridejo ta natolcevanja magari tudi po spisih doslej nad vse spoštovane »Družbe sv. Mohorja«!

Učiteljstvo, zastopano in združeno v »Zavezi avstr. jugoslov. učiteljskih društev«, dobro ve, kaj mu je sedaj storiti napram »Družbi sv. Mohorja«. Nekaznovano se slovenske mladine s takimi pohujšljivimi spisi ne sme zastrupljati!

Zavezin upravni odbor se bo o tej zadevi v svoji božični seji še enkrat natančno posvetoval, vodstvo Zaveze pa si pridržuje za prihodnje delegacijsko zborovanje vse pravice, da pojasni ta brezprimerno zlobni napad na slovensko učiteljstvo ne samo v stanovskem glasilu, ampak tudi v političnih časopisih vsej slovenski javnosti.

Slučajno ima Zaveza najzanesljivejše podatke, da je prišel spis v koledar z odobrovo vednostjo.

Dokler ne dobi podpisana učiteljska Zaveza od slavnega odbora »Družbe sv. Mohorja« potrebnega zadoščenja, toliko časa bo izvajalo v njej včlanjeno učiteljstvo napram družbi najdalekosežnejše konsekvence.

Vodstvo

»Zaveze avstr. jugoslov. učiteljskih društev«.

Predsednik: L. Jelenc. Tajnik: V. Rus.

Vabilo na shod vsega slovenskega učiteljstva na Goriškem, ki ga priredi Okrajno goriško učiteljsko društvo v četrtek, dne 4. decembra 1913, v Gorici pri Zlatem jelenju ob 10½. uri popoldne po § 2. društvenega zakona. Dnevni red: 1. Gmotno stanje. 2. Predlogi.

Deputacija slovenskega in nemškega učiteljstva v dunajskem parlamentu.

Oficijalno poročilo.

V sredo, 22. oktobra t. l., so prišli v poslansko zbornico zastopniki »Zveze slovenskega učiteljstva v Avstriji«: predsednik M. Hajny, podpredsednik Peter Skalicky in člana odbora Jan Ludvick in Bogdan Skála, kot tudi zastopniki Zveze nemškega učiteljstva v Avstriji: M. Strebl, A. Freisinger, L. Lang, Horntrich, Pratschke, Otter in Langoth, da bi intervenirali na eni strani pri vladi, na drugi pa pri posameznih poslanskih klubih za hitro rešitev malega finančnega načrta. K ministrskemu predsedniku grofu Stürgkhu so vedli deputacijo češki poslanci dr. Kramář in Al. Konečný, poljski poslanci Ign. Rycklik in Bernhard Stern in nemški poslanci dr. H. Damm, dr. Fr. Dinghofer, Avg. Einspinner, vit. J. d'Elvert, Jodok Fink, dr. Gust. Gross, dr. P. Hofmann pl. Wellenhof, R. Marckhl, dr. Alb. vit. pl. Mühlwerth, Raf. Pacher, dr. Jul. Roller, Fr. Schreiter (zastopnik Dež. društva nemškega učitel. na Češkem), dr. Rud. Sommer in Jos. Stöckler.

Predsednik Zveze nemškega učiteljstva M. Strebl je v svojem govoru zahteval, da bi vlada z ozirom na neznosno stanje, v katerem se nahaja učiteljstvo vse države, delala na hitro rešitev malega finančnega načrta in na hitro sprejetje in da bi po močnostih vplivala na obstrukcijske stranke, da bi prenehale z obstrukcijo proti temu načrtu, čigar hitra rešitev in zakonitev je silno nujna v interesu ureditve neznosnih materialnih razmer učiteljstva v vseh avstrijskih deželah.

Predsednik Nemškonalne poslanske zveze dr. G. Gross priporoča, da bi vlada tej soglasni želji učiteljstva ugodila.

Predsednik »Zveze slovenskega učiteljstva v Avstriji« M. Hajny je izvajal: V imenu vsega slovenskega učiteljstva te državne polovice se popolnoma pridružujem izvajanjem predsednika M. Strebla. Je pa moja dolžnost, da s par besedami omenjam tudi pravne razmere, pod ka-

terimi posebno trpi slovansko učiteljstvo. Tako moram v prvi vrsti omeniti in opozoriti na Kranjsko, kjer se z učitelji, ki niso somišljeniki vladajoče političke stranke, ki odločuje v deželni avtonomiji, ravna na način, ki bije človekoljubnosti v obraz. Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji se dovoljuje v najkrajšem času visoki vladi predložiti spominski spis o razmerah naprednega učiteljstva na Kranjskem in prosi, da bi se mu posvetilo potrebno pozornost. — Dalje se dovoljuje opozoriti na pravne razmere v Galiciji, kjer se je zgodil slučaj, da okrajni šolski svet učitelja, ki ga je okrajna učiteljska konferenca izvolila za zastopnika v okrajnem šolskem svetu, katerega je deželni šolski svet potrdil, izključuje iz seje okrajnega šolskega sveta, ga suspendira od tega častnega urada in uvede nad njim disciplinarno preiskavo zato, ker je ta kot član okrajnega šolskega sveta na seji opozoril na to, da okrajni šolski nadzornik ne dela z učiteljstvom vedno taktno. O tem slučaju je bilo visokemu ministrstvu za uk in bogočastje podano poročilo od poljske organizacije učiteljstva, in to v imenu vsega avstrijskega učiteljstva prosim, da bi visoka vlada ta slučaj blagovolila natančno preiskati in po krivici preganjanemu učiteljstvu nuditi zakonito obrambo.

Ministrski predsednik grof Stürgkh je izjavil, da je vlada že koncem minulega zasedanja pokazala resnično voljo, da bi se rešile finančne predloge, s katerimi bi bilo deželam pomagano. Iz istega vzroka je tudi takoj v začetku tega zasedanja nanevo vse moči napela, da bi se finančni načrt v prvi vrsti obdelal, in hvala dobri volji strank se je to tudi posrečilo. Upa, da bo v razmeroma kratkem času to delo srečno privedeno do konca.

Sicer so se pokazale takoj pri začetku sedanjega zasedanja gotove težkoče, toda vlada bo porabila vsa sredstva, da bi te težkoče bile zmanjšane in odstranjene in bi predloga, tako važna za nekatere dežele, bila sprejeta. Vlada seveda bo proti izločevanju kakršnegakoli dela malega finančnega načrta, zakaj smatra celo skupino finančnih predlog za eno in nerazdelno celoto. Naloga vseh strank, ki odkritosrečno mislijo s parlamentarnim delom, je, da bi dejansko pomagale in z nepotrebnimi debatami ne ovirale in ne zavlačevale važne akcije. Upa, da bi se na ta način pripravila sredstva, da bi dežele lahko pomagale učiteljstvu. Če delajo mirnemu delu v kateri deželi ovire neurejene političke in narodnostne razmere, se vkljub temu dá doseči sporazum, kakor se je zgodilo na Štajerskem, kjer je učiteljstvo dobilo, četudi ne popolne ureditve, vendar pomoč z vsoto 1.200.000 K, ki nikakor ni majhna za štajerske razmere. S tem so stranke zbornice pokazale izberno razumevanje za pomen izobrazbe kot važnega činitelja v narodnem življenju. Upa, da si stranke v parlamentu vzamejo Štajersko za zgled. — Glede posameznih slučajev, ki jih je navajal drugi govornik, pa opozarja na najvišji šolski urad, na naučno ministrstvo in deželne šolske svete, ki tem slučajem gotovo posvečajo polno pozornost.

Posl. dr. K. Kramář: Naša stranka je najžilavejšje podpirala vse težnje, ki so merile na uzakonjenje malega finančnega načrta. Prosim pa gosp. ministrskega predsednika grofa Stürgkha, da bi vplival na deželno upravno komisijo na Češkem, da bi ta, v kolikor zadostujejo njena sredstva, učiteljem pomagala in to kolikor mogoče hitro. Seveda, mislim, da je skrajni čas, da bi se omogočilo delovanje češkega parlamenta. Le tam se more definitivno

urediti materialne razmere učiteljstva. Za to je pa treba, da bi bil najden kar najprej temelj za delovanje deželnega zbora. (Konec.)

Boj za kruh.

(Dopis z Goriškega.)

Končno je treščilo tudi pri nas. Vsa naša mizerija, vse naše izigravanje je priklopelo do vrhunca. Dolgo smo čakali, dolgo trpeli s stisnjenimi pestmi, vstal je eden, in glasovi z vse dežele so pokazali, da je izpregovoril že davno zaželeno besedo. Buknil je na dan kakor vihar.

Doslej bi mogli misliti povsod, da živimo mi tu na Goriškem v raji, saj se ni čulo javno nobene želje po regulaciji. V tem smislu so uravnavali svoje korake tudi naši famozni kruhodajalci: slavni c. kr. okrajni pomnoženi in nepomnčeni šolski sveti. Postavili so se na satlišče, da zavzemajo svoja mesta zato, da »šparajo« okrajne šolske fonde. V svojem »šparanju« tudi z mirno vestjo postavijo na cesto mladega učitelja, ki si je v vestnem izpolnjevanju svojega poklica nakopal bolezen, češ, mi moramo »šparati« in ne moremo plačevati nekaj tednov eventualnega suplenta. Torej, bratje v sosednih kronovinah, v tem oziru smo mi še en korak globlje!

Dolgo, dolgo se je zbirala nevihta in končno je priklopela do vrhunca. Vstala je vsa dežela od Koroške meje do Brkinov, in mi zahtevamo, kar nam gre. Pristudilo se nam je hinavsko obljubovanje in podlo izigravanje.

Sedaj smo stopili z računom pred merodajni forum. Vsak delavec je vreden plačila. In učitelj, ki žrtvuje svoji službi vse življenje, vso dušo in vse zdravje — za kar ga brcajo na cesto! Tudi on zasluži plačila, da bo lahko vsaj živel, ne pa počasi poginjal.

V deželi je na krmilu takozvana »Narodna stranka«, torej je naša pot k njej. Z najboljšimi upi jo je pozdravilo ob zadnjih volitvah vse učiteljstvo in v tej smeri tudi uravnavalo svoje korake. Može, izvoljeni iz naroda in od naroda, bodo poznali naše razmere in naše težnje ter jih tudi izpolnili — ne samo uvaževali!

Te so pa znane. Prvič odpraviti okrajne šolske fonde in ustanoviti deželni šolski fond. Drugo, kar je s tem v zvezi, regulirati naše plače v znanem smislu. To ni nobena pretirana zahteva, pri nas celo prav lahko izvedljiva, zakaj čeprav se zvišajo plače, bodo nekateri okrajni plačevali manj šolskih doklad kot dosedaj. Torej ne stavimo nobenih utopij, in za izvršitev tega je treba le nekoliko dobre volje, resnične ljubezni do učiteljstva, kar nam tako pogosto deklarirajo, in vsaj nekoliko čuta pravičnosti in humanite.

Vedno boljbolj se pa pojavljajo glasovi, ki gledajo tudi na novoizvoljene poslance z velikim nezaupanjem, češ, izdali nas bodo tudi ti. No, mi smo pa prepričani še vedno, da je »Narodni stranki« znan naš obupni položaj. Da se pa pomirijo vsi glasovi, pa vendar prosimo nove poslance izjave, kako stališče zavzemajo z ozirom na naše vprašanje. Prosimo torej, na dan s pojasnilom: Ali ste pripravljeni prinesiti na dnevni red prihodnjega zasedanja goriškega deželnega zbora naše točke? Ali ste pripravljeni postaviti vse moči, da se tudi izpolnijo? Poslanci, izvoljeni v tolikem upanju, izjavite se, učiteljstvo vse dežele nestrpnost pričakuje vašega odgovora. Nestrpnost pričakuje učiteljstvo vašega odgovora, ker se nas je doslej vedno izigravalo!

Med učiteljstvom pa vre. Tega hudoournika ne morejo zadržati sedaj več samo prazne obljube, to nam jasno kaže zadnje zborovanje Sežanskega učiteljskega društva v Štanjelu. Vsa nevolja, vse trpljenje je vzklopelo, in za energičnim odobrom Sežanskega učiteljskega društva v Štanjelu. Vsa nevolja, vse trpljenje je vzklopelo, in za energičnim odobrom Sežanskega učiteljskega društva v Štanjelu. Vsa nevolja, vse trpljenje je vzklopelo, in za energičnim odobrom Sežanskega učiteljskega društva v Štanjelu.

Torej, gg. poslanci, mi zaupamo v Vaše poštenje, v Vašo dobro voljo in zato Vas vprašujemo:

Ali ste nam pripravljeni dati kruha?

Učiteljsko vprašanje na Češkem.

Iz Prage poročajo z dne 24. t. m.: Tu se je vršilo včeraj zborovanje čeških in nemških učiteljic, ki so razpravljale o slabem materialnem položaju učiteljstva in o kvarljivem vplivu materialne miselnosti na rodovinsko življenje. Ko so učiteljice hotele sprejeti resolucijo, v kateri se pozivljaja učiteljstvo, naj stopi takoj v pasivno rezistenco, je vladni zastopnik shod razpustil.

Odborova seja štajerskega Lehrerbunda z dne 23. novembra 1913.

Dne 23. novembra 1913 je imel Štajerski Lehrerbund že drugič v tem mesecu svojo odborovo sejo. Navzoči so bili vsi slovenski in nemški odborniki. Glavna točka dnevnega reda je bil definitivni sklep za ključ, po katerem bi se naj razdelila draginjska doklada za 1914.

V začetku seje je poročal Lehrerbundov tajnik, graški učitelj Sattler, o mnenju, ki vlada v deželni odbor zastran razdelitve draginjske doklade za 1914. Deželni odbor je baje izjavil, da mu je ljubo, ako organizirano učiteljstvo zopet stavi svoje predloge zastran razdelitve doklade. Odločno pa odklanja razdelitev na podlagi od Lehrerbunda izdelanega osnutka za regulacijo plač, ker je to samo osnutek, ki ga deželni odbor za zdaj ne priznava. V poštev bi moral priti plačilni osnutek deželnega odbora. Pred razdelitvijo po tem osnutku pa deželni odborniki sami učiteljstvo svarijo, da ne bi mogoče tak provizorij potem postal in ostal definitivna regulacija!

Nadalje so se posamezni člani deželnega odbora izjavili proti temu, da bi se za vsako posamezno učno osebo ali za mnogo skupin morala posebe izračunati draginjska doklada, ter so se izrekli za bolj splošni ključ razdelitve. V deželnem odboru se je baje tudi zopet izrazilo mnenje, oženjene učiteljice iznova od draginjske doklade izključiti. Ko pa so učiteljski zastopniki poročali o veliki nevolji, ki je nastala letos zaradi tega med oženjenimi učiteljicami, in ko so predlagali, da se naj oženjene učiteljske pare smatra pri razdelitvi doklade saj za dve neozelenjeni učni osebi, se je deželni odbor baje temu mnenju naše organizacije vdal. Nato je dobil besedo graški učitelj Kasper, da poroča o ključu za razdelitev draginjske doklade. Objavil je dva predloga: prvega v imenu nemškega Verbanda, drugega od njega samega izdelanega. Ker se prvi — to je Verbandov predlog — ni sprejel, ampak drugi Kasperjev predlog, poročamo samo o tem drugem predlogu.

Po tem sprejetem Kasperjevem predlogu se izreče Lehrerbund zastran razdelitve draginjske doklade za l. 1914. za nastopna načela:

1. Vsak učitelj in vsaka učiteljica naj nekaj dobi.
2. Meščansko-šolski učitelji naj ne dobe višje doklade kakor ljudskošolski učitelji.
3. Doklada se naj stopnjuje po službenih letih.
4. V stopnjah samih je razločevati med samskimi in oženjenimi učnimi osebami.
5. Službena doba se računaj od prvega provizoričnega — ne definitivnega — nameščenja.
6. Oženjeni učiteljski pari se smatrajo kakor dve neozelenjeni učiteljski osebi.
7. Vdovele moške učne osebe se štejejo k oženjenim.
8. Tudi vdovele učiteljice, ki nimajo pokojnine po svojem možu, a imajo skrbeti za otroke, se štejejo k oženjenim. (To načelo so zahtevali slovenski odborniki.)
9. Tudi supletni naj bodo za časa svoje porabe deležni doklade.
10. Doklada se naj šteje tudi v pokojnino.
11. Doklada se naj izplačuje mesečno z ostalo plačo.
12. Doklada se prične s 1. januarjem leta 1914.

Na podlagi teh načel je sklenil Lehrerbund na Kasperjev predlog nasveto-

vati sledeče stopnje za razdelitev draginjske doklade v letu 1914:

- I. Vse učne osebe s samo zrelostnim izpričevalom naj dobe po 120 K.
- II. Vse učne osebe do 5. službenega leta (vedno od prvega prov. nameščenja računano) naj dobe, ako so samske, po 180 K; ako so oženjene, po 270 K.
- III. Vse učne osebe do 10. službenega leta naj dobe, ako so samske, po 270 K; oženjene po 360 K.
- IV. Učne osebe do 20. službenega leta naj dobe samske po 360 K, oženjene po 480 K.
- V. Učne osebe čez 20. službenih let naj dobe samske po 480 K, oženjene po 600 K.
- VI. Oženjene učiteljice ženskih ročnih del naj dobe po 60 K; neozelenjene pa do 10. službenega leta 90 K, čez 10 službenih let pa 120 K.
- VII. Pomožne jezikovne učiteljice (na nekaterih meščanskih šolah) naj dobe po 120 K.

Razen tega sprejetega Kasperjevega predloga so prišli v obravnavo še sledeči odklonjeni predlogi, ki jih tudi navedemo, da dobi slovensko učiteljstvo popolnoma jasno sliko o celi seji:

1. Predlog nemškega Verbanda, ki je bil čisto podoben Kasperjevemu predlogu, samo da je imel nekoliko nižje postavke, ki skupaj ne bi dosegli popolnoma 1,200.000 K.

2. Nov predlog vitanjskega nadučitelja Poscha, ki se je tokrat opiral popolnoma na službeno pragmatiko državnih uradnikov. Ta predlog se ni sprejel, ker bi po njem mlajši učitelji jako malo dobili, oženjeni učiteljski pari pa do 1500 K, kar baje ne bi bila več draginjska doklada, marveč že prava regulacija!

3. Izpreminjevalni predlog predsednika slovenske Zveze h Kasperjevemu predlogu, ki se je glasil: Diferenca med I. in III. krajevnim plačilnim razredom, ki znaša zdaj — ne računajoč draginjsko doklado iz leta 1907. — 400 K, se naj že povodom razdelitve draginjske doklade za leto 1914. zmanjša vsaj na polovico na 200 K, in sicer na ta način, da bi dobili učitelji II. krajevnega razreda od Kasperja predlagane doklade, učitelji I. krajevnega razreda za 100 K manjše, a učitelji III. krajevnega razreda pa za 100 K višje doklade, kakor jih je predlagal Kasper. Ako ravno so nemški odborniki Lehrerbunda morali priznati, da je ta izpreminjevalni predlog pravičen, so ga vendar odklonili. Izjavili so, da bi jim že bilo simpatično, ako bi se učiteljem III. krajevnega razreda dalo nekaj več, a nesimpatično se jim vidi, onim I. krajevnega razreda kaj jemati! Vrhutega so izrekli bojazen, da bi deželni odbor, kakor hitro bi Bund predlagal to razliko pri razdelitvi draginjske doklade, to gotovo upošteval, a ravno v nasprotnem smislu, da bi namreč učitelji III. krajevnega razreda ne dobili več, ampak — kakor leta 1907. — manj kakor oni višjih plačilnih razredov. Zaradi teh razlogov in ker je videl, da za svoje mnenje ne dobi večine, je predsednik slovenske Zveze svoj predlog umaknil.

Ko je tudi Posch umaknil svoj predlog, je bil potem Kasperjev predlog enoglasno sprejet ter stopi torej Lehrerbund z enoglasno storjenim sklepom pred deželni odbor.

Pri slučajnostih so slovenski odborniki izjavili, da ima plačilni osnutek, kakor ga je izdelal Štajerski Lehrerbund za definitivno regulacijo, toliko pomanjkljivosti in hib, da se naj opusti ter vzame za definitivno regulacijo za podlago službena pragmatika državnih uradnikov. Tudi nekateri nemški odborniki so temu pritrjevali, drugi pa so se še ogrevali za Bundov osnutek. Pred zopetnim zasedanjem štajerskega deželnega zbora bo menda prišla ta zadeva v definitivni pretres v Lehrerbundu.

Ob sklepu tega poročila apelirajo slovenski odborniki Štajerskega Lehrerbunda na vse organizirano slovensko štajersko učiteljstvo, naj se v interesu stvari vzdrži vsake neplodne javne kritike zastran objavljenih Lehrerbundovih ukrepov. Dosedanji uspehi so se priborili, ker je štajersko učiteljstvo pokazalo stanovsko disciplino in ker je nastopilo složno! Le s tem načinom dospemo do končnih uspehov!

Nova krivica v Istri.*

Dne 3. septembra t. l. je bil izvoljen že drugič za župana neki nadučitelj in že drugič so mu zabranile šolske in politične oblasti vršitev te častne službe. Jako čudno je to, ko vidimo, da po drugih deželah županujejo učitelji. Da se bo videlo, kako krivično postopajo dotične oblasti, priobčujemo nekatere določbe iz občinskega volilnega reda.

§ 1. določuje kot volilce sledeče:

* Učiteljstvu prijazni listi naj ponatisnejo ta članek. P. is.

1. Vse člane občine avstrijske podaničke, ki plačujejo v občini zaradi posestva ali zaradi vršitve rokoledstva ali zaradi dohodkov vsaj 2 K, neposrednega davka.

2. Med pripadniki občine brez oziroma davek:

- a) Vsi kristjanski duhovniki, ki vrše službo v občini in ravno tako tudi judovski rabini.
- b) Dvorni, državni, deželni uradniki in uradniki javnih zalogov.
- c) Častniki in drugi vojaški funkcionarji, ki imajo naslov častnika in so v pokoj ali so opustili vojaško službo, pa jim še vedno pripada naslov častnika.
- d) Vojaški funkcionarji brez častniškega naslova, naj so v pokoj ali v službi, kakor tudi taki vojaški uradniki, če ne pripadajo h kakim vojaškim četam.
- e) Doktorji, ki so si pridobili svoj naslov na kateri državni univerzi.
- f) Ravnatelji in nadučitelji ljudskih šol, kakor tudi vsi ravnatelji, profesorji in učitelji višjih učnih zavodov, obstoječih v občini.
- g) Pomorsko kupčijski kapitani, če imajo patent za dolgo vožnjo.

3. Častni člani.

§ 10. določuje: Izvoljeni ne smejo biti:

1. Tisti, ki so v občinski službi, dokler dejansko služijo. Dohodki, ki jih imajo iz občinske blagajne, zdravniki, duhovniki in učitelji jih ne izključujejo od izvolitve.

Za nas je iz tega paragrafa zadosti toliko in pogledimo še, koga izključuje § 36. od pravice biti izvoljenim županom. Ta paragraf pravi: »Vsi člani občinskega zbora, stanujoči v občini, smejo biti izvoljeni, izključeni so le ti:

1. Osebe, ki nimajo domovne pravice v dotični občini.
2. Dvorni, državni, deželni uradniki in uradniki javnih zalogov, ako dejansko vrše svojo službo.
3. Duhovniki.

Deželni odbor trdi, da ne sme biti izvoljen učitelj županom, ker je deželni uradnik. Če velja to, vprašamo samo, naj nam javno pove, zakaj ni bil deželni odbor dosleden tudi takrat, ko je razdelil deželnim uradnikom 30.000 K draginjske doklade in ni dal tudi učiteljstvu enako podporo? **Takrat učiteljstvo ni spadalo med deželne uradnike, a spada med deželne uradnike, ko mu hočete omejiti po zakonu mu zajamčene pravice!**

Politiške in šolske oblastnjije trde, da učitelj ne sme biti župan, ker je v Istri župan obenem predsednik krajnega šolskega sveta. Mi ne moremo nič proti temu, ker istrski deželni zakon tako določuje, kakor se ne more nihče spodtikati na tem, ker je okrajni glavar obenem predsednik okrajnega in c. kr. namestnik predsednik deželnega šolskega sveta. Na Goriškem si krajni šolski sveti volijo sami svojega predsednika, in mnogokrat opazimo, da je izvoljen učitelj predsednikom, a se zaradi tega ne spodtika ni šolska, ni politična in tudi ne deželna oblast.

Iz teh malih črtic je razvidno, kako krivično se postopa z učiteljstvom v Istri. Marsikdo nam poreče, da se je imel dotični nadučitelj pritožiti proti takemu postopanju. Kaj bi revežu to pomagalo? Še preden bi ministrstvo rešilo njegovo pritožbo, bi ga premestili iz službenih ozirov v kateri zakoniti kraj.

Razvidno je, da se istrske oblastnjije boje, ako bi katero občino vodila sposobna oseba, in rajše vidijo, da jo vodi tudi kateri analfabet, ker one so prepričanja, da take ložje obračajo tako, kakor je njim ljubo, namreč oblastnjijam. To za naš narod v Istri ni koristno, ampak neizmerno škodljivo, kakor je splošno škodljivo za učiteljski ugled. Zato se čudimo, da k temu molči »Politiško društvo za Hrvate in Slovence«, da k temu molči »Prosvjeta« in da k temu molči »Slovensko učiteljsko društvo v Istri«! Sicer vemo, da prvo deluje le takrat, ko je deželna ali državna volitev, ali sta pričeli tudi drugi dve spati spanje pravičnega? Vsaj za slednje vemo, da je bilo jako delavno in ni opuščalo prilike, kjer je bilo potreba se oglasiti za učiteljski ugled. Ker istrski deželni zbor ne deluje, se čudimo, da molče in ne vprašajo istrski državni poslanci ministrstva, ali mu je znano, kako tudi državne oblasti v Istri kršijo deželne zakone, in ali jim noče tega zabraniti?

Vobrambo našega stališča.

V »Soči« z dne 22. t. m. čitamo v članku »K cilju polemike proti »Brkinu«, pisatelju uvodnega članka v »Tovarišu« z dne 24. oktobra t. l. »Brkinu« očita njegov partner, neki »Kraševac« mnogo stvari, ki ne interesirajo javnosti prav nič, zato tudi ne spadajo v javen list. »Da je uskočil v demokratski tabor, da čita in nosi v žepu »Arbeiter-Zeitung«, iz katere da je plagiral svojo duhovitost«, to so po našem mnenju »Brkinove« privatne zadeve in zato tako neduhovita očitanja, da bi jih

kak pristni Kraševac nikdar ne spravil preko zob. Toda kakor rečeno, to je njuna stvar in nas ne zanima. Zanima nas pa v tej polemiki nekaj drugega in to hočemo prikriti.

Predvsem konstatiramo, da so »Brkinova« izvajanja v »Tovarišu« našla vsaj pri nas na Krasu vsestransko odobravanje. Vsem je govoril prav od srca. Da nismo Kraševci v tem soglasju osamljeni, to tudi dobro vemo, ker nam je ravno Deželno učiteljsko društvo dalo dokaz za to.

Dejstva so torej sledeča: 1. peticija Dež. uč. društva je pomenila kršenje stanovske solidarnosti, 2. sestavljena je bila faktično v bizantinskem tonu, ki ni delal časti učiteljstvu na sploh, še manj pa specialno sestavljalcem, 3. tudi taktično je pomenila peticija veliko napako.

To je ožigosal »Brkin«, in da je trdil prav ter da je govoril od srca večini goriškega učiteljstva, je priznalo Deželno učiteljsko društvo samo, ki je sklenilo to peticijo umakniti.

Če »Kraševac« še vedno vztraja na svojem intransigentnem stališču glede te peticije, izhaja to le iz trme, izvirajoče iz neke megalomanije, ki pa nikakor ne more biti za nas meročajna.

To je ena točka iz polemike med »Kraševcem« in »Brkinom«, ki zanima tudi nas. Pa še neka druga — za nas nič manj interesantna. »Kraševac« v »Soči« se ne more tudi sprijazniti z dejstvom, da je sežansko učiteljstvo izreklo zastopniškom davkoplačevalcev v sežanskem šolskem okraju svoje zaničevanje za brezmejni cinizem, s katerim traktirajo ti gospodje kraške učitelje.

Ni eden od prizadetih gospodov ni smatral potrebno, da bi svoj korak opravičil, niti da bi reagiral na to resolucijo. Dobil pa se je kolega — če je sploh učitelj — ki je opravil to delo zanje. Kako naj imenujemo tako delo? Ali ve ta človek, kaj je stancvska solidarnost? Ali ima ta človek sploh pojem o karni disciplini? Če se hoče pripraviti z »Brkinom« zaradi njegove rdeče barve, svobodno mu, čeprav kaže tudi s tem, da je jako naiven, če gleda učitelja-socialista kot kak poštast, toda toliko bi se pa Kraševci že drznili priti ga, da naj se ne vtika v zadeve, ki jim s svojo žlobudravostjo le škoduje. Temu čudnemu kolegu niti to ni všeč, da smo v »Tovarišu« pribili dejstvo, da so nam letos naši kruhodajalci odbili še tisto bomo 5% draginjsko doklado. Članka v »Tovarišu« ni napisal »Brkin« in pa če bi ga tudi, bi se zaradi tega nič ne izpremenilo na dejstvu, da je bila tista sarkastična primera o otrobi v njem čisto na svojem mestu. Sicer pa je tudi skrajno paradoksnost, da ne rabimo drugega izraza, izmetati sklepe vsega učiteljskega društva sežanskega na rovaš ubogemu »Brkinu«, ki ga pa (mimogrede omenjeno) še pri zborovanju ni bilo. »Brkin« je pri vsem tem čisto postranska oseba; tudi je za stvar čisto vse eno, kje zajema ta oseba svojo duhovitost.

Ta »Brkin« dela torej zgagarstvo delo. S takim početjem, da se le ustvarja scvrastvo med posestnikom in učiteljem, a največkrat v škodo poslednega — tako trdi ta kolega. Vprašamo le: Kaj pa ima učiteljstvo od tega, da je vedno le z rokami v roki s talmi-prijatelji? Nič in čisto nič! Še tisto beraško doklado (mesečnih 6 K) so nam v svoji veliki ljubezni odvzeli. Ali naj se ogrevamo za platonsko ljubezen? Klanjajmo se še naprej, kolegi, da nam ne odvzamejo še tega, česar nam niso dali! Bog varuj, povedati tem ljudem resnico v obraz: žaljeni bodo v svoji veliki ljubezni do nas, in ker nam ne morejo odvzeti draginjske doklade, ki je nimamo, odvzeli nam bodo otroke. Po mnenju kolege iz »Soče« je vladala dozda med učiteljstvom in posestniki ganljiva ljubezen, pa pride ta nesrečni »Brkin«, in — oh, adijo, ljubca moja!

Sicer pa je mož iz »Soče« tudi jako praktičen! Reelno naj bo naše učiteljstvo, računa naj z obstoječimi razmerami v deželi! ... Torej plašč po vetru, kaj ne, to bodi naša praktična filozofija! Če zmagajo agrarci — učitelj, pojdi vase in bodi realen! Če zmagajo naprednjaki — tovariš, ne pozabi na realnost! Če zmagajo narodnjaki, kolega — plašč po vetru — delaj na narodnem polju!

Če bomo tako delali, je »samo po sebi umevno, da podeli tako delo tudi našemu narodnemu učiteljstvu, kar mu gre«, pravi tovariš v »Soči«.

In mi pravimo: Ker smo tako delali, je podelilo tako delo našemu narodnemu učiteljstvu, kar mu je šlo, namreč — batine. In za te batine naj bi se mi še s ponižnim poklonom zahvalili. Hvala lepa!

Več Kraševcev.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj ne zbora dne 4. decembra temveč šele me-

seca januarja. — Ivan Klemenčič, t. č. predsednik.

Nova štifeta. Gornjegrajsko učiteljsko društvo ima svoje glavno zborovanje v Gornjem gradu dne 7. decembra t. l. ob 10. uri v šoli po sledečem vspredu:

1. Nagovor predsednikov;
2. zapisnik o zadnjem zborovanju;
3. dopisi;
4. poročilo gospice tajnice Nežike Pirc;

5. poročilo blagajnikovo (treba se pripraviti za plačanje, tudi za učiteljski sklad po 1 krono);

6. poročilo o Zvezi in Zavezi tovariš Zemljč ml. in drugi;
7. volitev novega odbora;
8. slučajnosti.

Ker je med tem mnogo važnega in tudi zanimivega razgovora in sklepanja o raznih stanovskih zadevah, vabijo se p. n. udeležiti k polnoštevilni udeležbi. Na veselo snidenje!

Učiteljsko društvo za pol. okraj Ljutomer zboruje v četrtek, dne 4. decembra, po 10. uri predpoldne v Franc Jožefovi šoli v Ljutomeru. Predsednik poroča o razdelitvi draginskih doklad, tovariš Maurič o Zavezinem zborovanju, tovariš Velnar predava o »Telovadbi po sokolskem sestavu v ljudski šoli«. Ker že dolgo nismo zborovali, pričakujemo polnoštevilne udeležbe!

Učiteljsko društvo za ormoški okraj zboruje v četrtek, dne 4. decembra 1913, ob 10. uri predpoldne v ormoški okoliški šoli po sledečem vspredu:

1. Dopisi;
2. poročilo o draginskih dokladi in regulaciji plač. Poroča predsednik;
3. poročilo o Zavezini skupščini v Ljubljani. Poroča delegati;
4. tajnikovo poročilo o 40letnem obstoju in delovanju Učiteljskega društva za ormoški okraj ter sklep o tozadevni slavnosti, ki bi se naj vršila tekom letošnje zime;
5. slučajnosti.

Obilne udeležbe pričakuje odbor.

Goriško.

Učiteljsko društvo sežanskega okraja je zborovalo v Štanjelu 6. t. m. Vkljub neprijetnemu deževnemu vremenu se je zbralo običajno število, ki redno obiskujejo naše shode. Posebno tovarišice so se odlikovale s svojo odsotnostjo, bile so tri izjeme!

Tovariši, ako se ne zanimate za svojo organizacijo, svoja zborovanja, kjer je forum in središče našega delovanja, je to žalostno dejstvo, ki vas kaže v luči nezavednosti, pomembno tem bolj, ker imate naslov učitelja v sedanjem času.

Zborovanje je bilo jako živahno in marsikatera trpka beseda je padla na račun raznih naših takozvanih prijateljev.

Prav in umestno je, da odkrijemo svoje srce. Ven, kar nas teži, da se izčisti poimi v boljše medsebojno spoznavanje in umevanje našega položaja. Odkrivajmo brez strahu svoje misli in težnje, da z enotnim postopanjem pokažemo, da nismo hlapci vseh gospodov, ampak činitelji, ki se zavedajo svoje naloge — vzgoje človeštva, katerim že po svojem stališču pristojna primerna eksistenca.

V kratkem podajam poročilo o zborovanju: Predsednik pozdravlja navzoče, osobito c. kr. okr. šol. nadzornika gospoda Kanteta in novo došle tovariše, ki so se vključili slabemu vremenu udeležili zborovanja. Dalje prečita odgovor deželne učiteljskega društva na vlogo glede petletnin.

Tov. Peček predlaga, naj se opusti čitanje zapisnika in referat tov. Volkova ter takoj prične razprava o našem gmotnem stanju.

Ravnatelj Berginec poroča, kako se je vršila seja deželnega učiteljskega društva v Gorici, katerega člani bi morali biti vsi učitelji, a zaradi svoje zanikrnosti društvo le napadajo, namesto da bi ga podpirali in se udeleževali zborovanj, ter izjavlja, da mi zahtevamo to, kar nam pritiče — zahtevamo enako gmotno stališče kakor državni uradniki.

Tov. Bole predlaga, da sporočimo »Dež. učiteljskemu društvu«, naj svojo prošnjo od 2. oktobra t. l. umakne ter takoj predloži v sporazumu z drugimi okr. učiteljskimi društvi prošnjo za zvišanje službenih prejemkov v smislu vsega avstrijskega učiteljstva, ter predlaga naslednjo resolucijo: »Učiteljsko društvo sežanskega okraja«, zbrano na svojem zborovanju v Štanjelu 6. novembra 1913, prisljeto po žalostnih svojih gmotnih razmerah, opozarja vis. deželni zbor na njegovo dolžnost definitivno urediti prejemke učiteljstva naše dežele po prejemkih zadnjih štirih razredov državnega uradništva in pričakuje, da se gmotno vprašanje učiteljstva naše dežele uredi v tem smislu že v prvem prihodnjem zasedanju vis. deželne zbor.

Tov. Peček se ujema s predlogom ter poroča, da so tudi italijanski tovariši tega mnenja.

Ravnatelj Berginec je mnenja, da se to pošlje »Dežel. učit. društvu«, ki v imenu vseh okr. učit. društev predloži prošnjo dež. zboru in ne vsako učit. društvo posebe.

Tov. Pahor priporoča, da samostojno nastopimo in naravnost dež. zboru predložimo svoje zahteve.

Tov. Bole predlaga, da pošlje naše društvo prošnjo dež. odboru in obvesti o tem vsa okr. učit. društva, ki naj store isto.

Tov. Štrekelj predlaga, da bi vsa društva poslala eno in isto prošnjo.

Tov. Peček predlaga, da se skliče v Gorici protestni shod in o tem obvesti vsa učiteljska društva, da se pošlje danes popoldne zastopnika našega društva na sejo Dežel. učit. društva v Gorico. Izvoljen ravnatelj A. Berginec.

Tov. Hreščak poroča, da je v Deželnem učiteljskem društvu mrtvilo.

Več tovarišev priporoča, naj učiteljsvo pristopi k društvu in se udeleži zborovanja in se namesto same kritike.

Za govornika na protestnem shodu se določi tov. Hreščak.

Gospod c. kr. okr. nadzornik poda več važnih vprašanj, ki so umestna na zborovanjih.

Tov. Peček izjavlja, da je pisala »Edinost«, da podpira učiteljsvo »Dan«.

Tov. Hreščak: »Dan« je revolveržurnal, pri katerem ni tukajšnje učiteljsvo udeleženo, ter predlaga, naj sestavi odbor izjavo proti dopisu v »Edinosti«, obenem naj prosí vodstvo Zaveze avstr. jugoslov. učit. društev« pojasnila ali je v zvezi z listom »Dan«.

Isti tov. naznanja, da je c. kr. okr. šolski svet na svoji zadnji seji pokazal, da tukajšnje učiteljsvo nima v njem prijateljev in predlaga sledečo resolucijo: »Učiteljsko društvo sežanskega okraja« konstatira sledeče: Zastopniki davkoplačevalcev sežanskega okraja so na svoji seji 30. oktobra t. l. črtali že itak malekasto draginsko doklado 5%. Vočigled naraščajoči draginji je ta sklep cinična pljuska učiteljskemu v obraz.

Učiteljsvo smatra to postopanje svojih kruhodajalcev kot skrajno sovražno in žaljivo. Vsem delavcem se je moralo povišati v zadnjem času prejeme, edino učiteljskemu se že itak beraška doklada zopet črta. Učiteljsvo jemlje to sovražno zastopnikov davkoplačevalcev v c. kr. okr. šol. svetu v znanje in izreka svoje zaničevanje. — Izjave in resolucije so bile sprejete, in predsednik je z zadovoljstvom zahvalil udeležence za živahno zanimanje in zaključil zborovanje.

Književnost in umetnost.

Beleške iz zemljepisja. Sestavila nadučitelj Jos. Mešiček in učitelj Fr. Drnovšek v Sevnici. Založil Lud. Smole v Sevnici. Cena 80 vin. To je naslov 103 strani obsegaajoči knjižici, ki se je ravnokar dotiskala v »Učiteljski tiskarni« in bo dobro služila pri zemljepisnem pouku tako učitelju kakor učencem. Knjižica podaja v kratkih učnih slikah vso zemljepisno stvarino, ki je predpisana za višje organizovane ljudske šole in sicer razvrščeno po novem učnem načrtu za Štajersko.

Obrambni vestnik.

† Iz Goriškega nam pišejo: »Soča« je prinesla v svoji št. cd 15. t. m. uvodni članek, ki naj bi bil nekoliko pojasnilo učiteljem na Goriškem in še posebej onim s Sežansčine, kaj je in kaj pravzaprav hoče »Slovensko politično društvo«. Ljudstvo hoče politično izobraziti, deželo gospodarsko dvigniti, pravično hoče biti nasprot vsem stanovom, ustvariti v deželi bolj znosne razmere, da ne bo drvenja stanu proti stanu in večnih pritožb. Vse lepo! A bojimo se, da ne bo tako, kakor je pri Nemcih v »Nationalverbandu«. Pri vsakem glasovanju bežijo nekateri iz zbornice, drugi glasujejo pro, tretji kontra, četrti molče, in — demovina je rešena! Tako ima v »Nationalverbandu« vsak stan svojega zagovornika, vsaka kulturna in nekulturna težnja svojega odvetnika, a vsi skupaj imajo — Nationalverband, najodurnejšo demagoško politično prikazen vseh časov avstrijskega parlamentarizma. — Vse kaže, da smo učitelji na Goriškem zopet izdani. Krčmarji so protestirali proti vsakemu zvišanju užitnine, in poslanci narodne stranke so se zbal krčmarjev, ki spleh igrajo pri nas, prvo vlogo. Kaj mi? Drežati moramo torej na vseh koncih in krajih, da pridemo do kruha! Učitelji na Goriškem smo postali jako nezaupni. Nič več ne moremo verjeti še tako lepim besedam. Kadar vidimo lepa dejanja, takrat bomo verjeli.

Slovenska Šolska Matica.

Slovenska Šolska Matica. Publikacije za l. 1913 bodo izšle meseca decembra. Tri knjige so že dotiskane in tudi letopis bo kmalu gotov; zato prosimo p. i. gg. poverjenike, da se požurijo s pobiranjem naročnine, da nam bo mogoče sestaviti imenik članov. Na Kranjskem nam primanjkuje tile poverjeniki okraji: Črnomelj, Kranj, Škofja Loka, Poljanska dolina, Selška dolina, Krški okraj, Logatec (Cerknica, Lož), Novomesto, Vipava. — Na Štajerskem: Gornji grad, Kozje, Laško (desni savinjski breg), Sv. Lenart, Maribor, Maribor (deloma). Mariborska okolica (desni Dravski breg), Ormož, Slovenska Bistrica. — Na Goriškem: Bovec. — V Istri: okraj Koper, Kastav (mesto). — P. n. poverjeniki imenovanih okrajev najvredneje prosimo, da nam pošljejo imenik in članarino najkasneje do 5. decembra. Odbor.

Kranjske vesti.

—r— **Umrl je** dne 26. t. m. v Kandiji pri Novem mestu tvariš Štipko Jelenec, nadučitelj v pckoju, po dolgi in mučni bolezni v 60. letu svojega skrbi in preganjanja plodnega življenja. — Pokojni naš Štipko je bil kremenit značaj, ki ga ni upognila nobena sila. Do zadnjega zdihja je ostal zvest našim načelom. Bil je vzor naprednega učitelja, zvestega tovariša in ljubečega očeta. — Bodi mu lahka zemlja domača!

—r— **Imenovanje.** Naučno ministrstvo je imenovalo okrajnega šolskega nadzornika Franca Gabrščka za glavnega učitelja na tukajšnjem učiteljskemu.

—r— **Karel Javoršek**, učitelj na slovenski trgovski šoli v Ljubljani, je na tem zavodu stalno nastavljen, in sicer s prejemki IX. čin. razreda državnih uradnikov.

—r— **Ljudsko šolstvo.** Na mesto obolele učiteljice Elizabete Pečarjeve je imenovana kot supletinja na ljudski šoli v Palčju absol. učitel. kandidatinja Marija Marčičeva in na mesto obolele učiteljice Olge Tomšičeve kot supletinja na ljudski šoli v Trnovem absol. učitel. kandidatinja Vlastimila Mandljeva. Bivša supletinja v Št. Vidu pri Vipavi Ivana Čukova je imenovana za prov. učiteljico v Blokah. Supletinja Antonija Hribarjeva za prov. učiteljico v Gabrjah.

Štajerske vesti.

—š— **Ljutomerski okraj.** Žalibog najdem v letošnjem koledarju družbe sv. Mohorja imena mnogih naprednih tovarišev. Kje je stanovska doslednost? Zakaj so učiteljska zborovanja?

—š— **Kapela pri Radincih.** V koledarju družbe sv. Mohorja čitam imena naročnikov v naslednjem redu: g. župnik, kaplan, knjižnica župnijskih mladeničev, knjižnica župnijskih mladenk, cerkveni ključar, organist, šola in g. nadučitelj Pertl! Ti so pač demokrati, kaj!

—š— **Učiteljsvo celjskega okraja in sosednih okrajev.** Zaradi prošnje Učiteljskega društva za celjski okraj je tovariš Josip Žagar, učitelj na okoliški šoli v Celju, ki je dovršil umetniško-obrtno šolo na Dunaju, pripravljen prirediti v Celju risarski tečaj za ljudskošolsko učiteljsvo. Cenjeni tovariši in cenjene tovarišice, ki bi se radi tega tečaja udeležili, naj se nemudoma pismeno prijavijo pri zgoraj imenovanem tovarišu. — Franc Brinar.

—š— **Častno priznanje** se je izreklo ob priliki upokojitve def. učiteljici Albini Cuntarovi v Laškem trgu za njeno dolgoletno zvesto službovanje na šolskem polju.

—š— **Nadučitelj Anton Kosi** in njegova soproga Marija naznanjata, da se je vršila dne 16. nov. t. l. v župni cerkvi v Središču poroka njune hčerke Elice z dr. Matkožur porokom, c. kr. sodnim avskultantom v Mariboru. — Naše čestitke!

—š— **Odlikovanje.** Iz Huma pri Ormožu nam pišejo: Pretečeno nedeljo je tukajšnji občinski odbor iz svoje sredine imenoval odbornika tovariša Antona Pokrekarja, ki tu že 25 let kot nadučitelj uspešno deluje za šolo in občino, svojim častnim občanom. Še na mnoga leta! Iskreno čestitamo!

—š— **Poročil se je** Ivan Mravljak, gimn. učitelj v Mariboru, z gđ. Liziko Knezovo z Dunaja. Bilo srečno!

—š— **Poročil se je** pri Sv. Roku ob Sotli nadučitelj Josip Cencič z gospodično Fino Belšakovo. Čestitamo!

—š— **Razpisano je** učiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Soboti nad Muto; prvi plačilni razred.

—š— **Društvo »Dijaški dom«** v Mariboru ima svoj redni občni zbor v nedeljo dne 30. novembra, ob 10. uri dopoldne v Narodnem domu. Dnevni red običajen.

—š— **Štajerski deželni šolski svet** je imel dne 15. novembra sejo, v kateri je začasno vpokojil def. učiteljico v Slivnici,

Štefko Leckerjevo, stalno pa vpokojil def. učiteljico v Št. Vidu pri Planini Jožefo Bezlahevo, def. učiteljico v Laškem trgu Albino Cuntarovo, nadučitelja v Šmarjeti pri Rimskih toplicah Franca Pečarja in def. učiteljico v Šmarju pri Jelšah Leopoldino Hotschewar-Jurasovo.

Goriške vesti.

—g— **V pomirjenje!** Tov. Brkin nam piše: Glasom našega lista z dne 14. t. m. se me je pri zborovanju našega Dežel. učit. društva v Gorici precej »ožigosalo« in »obsojalo«. Zakaj bi ne omenil še tega, da je pa na drugih straneh izzval preporni članek prav živahno pritrjevanje in teh bo menda tudi več. Vsi smo globoko prepričani v zaslugah društva, časih se pa celo papež zmoti. Da sem pa imel vendar prav, o tem ste pa menda že sami prepričani in pokazala bo tudi najbližja prihodnost. Tudi ni merilo agilnosti društva kvantiteta zborovanj in referatov, ampak kvaliteta. — Op. ured.: Priobčujemo te vrstice ker stojimo na stališču, da se ima vsakdo pravico braniti in zagovarjati.

—g— **Iz seje ožjega c. kr. okr. š. sveta tolminskega.** Učiteljico Bajono Boltarjevo je dež. šol. svet stalno upokojil. Faničca Stresova in Marica Repičeva dobita dopust zaradi bolezni do 1. marca pr. l. Ivančič Josip dobi tudi dopust zaradi bolezni. En učitelj dobi predplač v znesku 100 K. Černe Blaž, Ločniškar Franc in Ivančič Albert dobe l. petletnino, Trebše Andrej V., Klada Matija in Bogataj Franc pa VI. petletnino. Enemu učitelju se petletnina zategne za eno leto zaradi nepopolnih uspehov. — Pripomni se, da se petletnine podeljujejo, oz. štejejo od prvega dne naslednjega meseca po prebitem II. izpitu.

—g— **Iz Sv. Lucije.** Potovalna ljudska knjižnica tolminskega učiteljstva se je letos znatno razširila. Napravilo se je še 15 novih serij, tako da šteje sedaj skupno 15 serij po 20 do 28 knjig različne vsebine. Knjižnica je namenjena v prvi vrsti onim krajem, kjer ni druge knjižnice in šele v drugi vrsti onim krajem, ki imajo kako drugo na razpolago. Tovariši, tovarišice! Naša dolžnost je, da dvignemo kulturno naš narod. Važen činitelj za povzdigo kulture v našem pa so ljudske knjižnice. Ker se je scistvo tekom zadnjih let pri nas

močno razširilo, da ima skoro vsaka večja vas svojo šolo, zato bo naša knjižnica lahko potovala v zadnjo kmečko koč ter vršila svojo prosvetno nalogo. Tovariši, tovarišice, oglašajte se pridno ter sezajte po serijah! I. R.

Splošni vestnik.

Vrlemu tovarišu Božo Dubroviču, nadučitelju pri Sv. Mateju pri Kastvu, ki je bil od l. 1896 do 1902 upravni odbornik Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev in v letih od 1899 do 1902 tudi njen l. podpredsednik, smo poslali izvod jubilejskega »Spominskega spisa«. Kako se ga je razveselil, nam izpričuje pismo, ki nam ga je pisal. Pismo se glasi:

Sv. Matej, 24. nov. 1913.

Velecenjeni gospodine!

Primio sam, ne samo sa zahvalnošču, nego iskreno govoreč, upravo velikim veseljem:

»Spomen spis«.

Ta knjiga je za mene dragocijena i čuvati ću ju ne samo rad toga, što gledam u njoj radišne ruke udruženoga bratskog mi učiteljstva, već što gledam u njoj mila lica mojih nekadašnjih dobrih prijatelja. Suza, ne, samo oko mi muti, već niz lica se toči. Srce mi s tuge plače i zato evo zavjet duše moje sveti:

»Ne daj mi Bože mrijeti, preje no budem mogao opet barem jednom prisustvovati kojoj »Zavezinoj« skupštini.«

Duh moj hrli tamo, da tamo ne za-plaćem s tuge, no da se razdragam i razveselim u bratskom zagrljaju.

Uvijek imam na umu, a i imati ću i dotle onu poznatu:

»U radu nam je spas, a u slogi moć.« Budući mi ne dodje do ruku, tako lahko koje slovensko glasilo, molim, da me u svjce vrijeme obavijestiti izvolite, kad i gdje se bude obdržavala skupština »Zavezec«.

Lica su nam se promijenila, kako mi slika kaže, al srce nam je ostalo u svima jošte mlado. Svršavam šiljuć Vam lije-pi pozdray gospodine predsjedniče, bilje-žeć se

Vam edani

Božo Dubrovič.

Zadnje vesti.

UČITELJSKO VPRAŠANJE V DRŽAVNEM ZBORU.

Dunaj, 26. novembra: Posl. dr. Rav-nihar je danes govoril o učiteljskem vprašanju. V finančnem odseku se je izrečno

poudarjalo, da morajo dežele del državnih predkazov iz novih davkov porabiti za izboljšanje učiteljskih plač. Vlada je s tem tudi motivirala ta zvišanja davkov. Po besedilu predkaznega zakona pa bi dežele ne bile izrečno primorane, da porabijo predkaze v ta namen. Zato je tudi jako dvomljivo, če bodo dežele to storile, zlasti pa je skrajno dvomljivo, če bo storila to Kranjska, saj je znano, da klerikalna večina kranjskega deželnega zbora ne drži svojih obljub, kako bi šele mogli zahtevati, da upošteva obljube vlade. Vendar pa je znano, da je ravno Kranjsko učiteljstvo najslabše plačano. Poslanec dr. Ravnihar opozarja na brošuro »Dejanja govore« in prebere nekaj odstavkov in pojasnjuje nekatere podrobnosti, zlasti kako se dele draginske doklade in podpore. — Izvajanja dr. Ravniharja so izzvala živahno pohvalo.

UČITELJSTVO V NOVI SRBIJI.

Belgrad, 26. novembra: Za mesta učiteljev v Novi Srbiji se je oglasilo okrog 200 učiteljev s Slovaškega in Ogrskega. O prošnjah bo te dni odločal naučni minister.

NOVA GIMNAZIJA V BELGRADU.

Belgrad, 26. novembra: Kralj Peter je podpisal ukaz, ki se z njim odvarja peta gimnazija v Belgradu.

SAVEZ DALMATINSKIH UČITELJSKIH DRUŠTVA.

Spljet, 27. novembra: Savez dalmatinskih učiteljskih društev, ki so v njem organizirana vsa dalmatinska učiteljska društva, je naznanil svoj vstop v Zvezo slovaškega učiteljstva v Avstriji.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

A. L. v K.: Porabimo o priliki. Pozdrav! — Samska def. učiteljica na Štaj.: Berite današnje poročilo o razdelitvi draginskih doklad!

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Upravništvo prireja novo knjigo naročnikov. Naslovi cenjenih naročnikov so posneti iz letošnjega Popotnikovega koledarja. Kdorkoli ne bi radi naslova lista redno prejemal, naj naznani po dopisnici n. pr. svoj natančni naslov, zlasti pošto, po kateri ga prejema.

Upravništvo prosi ponovno vse cen. naročnike, zlasti one, ki dolgujejo za več let, naj se zavedajo svoje dolžnosti. Kdor dolguje za več nego leto in ne poravnava zaostale naročnine naenkrat ali v obrokih, se mu list brezobzirno ustavi, dolg pa izterja, kajti za golimi obljubami in simpatijami se list ne da vzdrževati. — Na ovitkih mes. nov. in dec. t. l. bode z rdečo tinto napisana suhoparna številka, ki pomenja silno neprijetno besedo »glod« ter ima veljavo do 31. dec. t. l. Ta ovitek naj vsak skrbno hrani ter ga l. vsakega meseca pokaže svoji denarnici. Morebiti se oba vendar sprijaznita. Poskusite! Bo šlo! — Vsa plačila naslovite na upravništvo »Učiteljskega Tovariša« Najceneje se plačuje po položnici. Zahtevajte jih!

Upravništvo.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 3920. Kranjsko.

Na šestrazredni ljudski šoli v Loškem potoku razpisuje se učno mesto z zakonitim prejemki v stalno nameščenje z opombo, da imajo prednost moški prosilci.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno fizično sposobnost za šolsko službo.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom tuuradno predložijo do 21. decembra 1913.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevju,
dne 21. novembra 1913.

Št. 3055.

V kranjskem šolskem okraju se v stalno nameščenje razpisujejo naslednja učna mesta:

1. mesto nadučitelja na dvorazredni ljudski šoli v Podbrezjah, 2. mesto učitelja in šolskega voditelja na enorazredni ljudski šoli na Olševku (ki se pričetkom šolskega leta 1914/15 razširi na 2 razreda), 3. mesto učitelja in šolskega voditelja na enorazrednih ljudskih šolah na Bukovšici in v Retečah, in 4. učno mesto na trirazredni deški ljudski šoli v Cerkljah.

Pravilno opremljene prošnje je predložiti semkaj predpisanim potom do 20. decembra 1913.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno fizično sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranju,
dne 29. novembra 1913.

Potrjim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je naš iskrenoljubljeni soprog oziroma oče, stari oče, brat in tast, gospod

Štipko Jelenec

nadučitelj v pokoju

danes, dne 26. novembra t. l. ob 4. uri zjutraj, po dolgi in mučni bolezni, v 60. letu svojega skrbi polnega življenja mirno umrl.

Pogreb dragoga pokojnika se vrši v četrtek dne 27. novembra t. l. ob 4. uri popoldne iz Kandije hiše št. 3 na pokopališče v Šmihelu.

Priporočamo ga v prijazen spomin.

V Kandiji, dne 26. nov. 1913.

Matilda Jelenec roj. Planinec, soproga.
— Dr. Celestin Jelenec, odv. koncip.
Jože Jelenec, cand. tech. sinova.
Marica, Ana, Tinka, Božena, hčere.
— Marija Jelenec, sestra. — Anton Mucha, trgovec, zet. — Alfonz in Božena, vnuka.

Kdor ljubi dobro kavo,

rabi kot pridatek »pravi zagrebški Franck« z kavinim mlinčkom. — Kdor ga še ne uporablja, pogreša najboljšo.

emp 45/25,642

Knjigoveznica Iv. Bonač

Ljubljana, Šelenburgova ul.

priporoča vsakovrstna knjigoveška dela, galanterijo, passepartuje itd. Posebno močna vez za knjižnice in čitalnice. Cene zmerne, delo solidno.

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana Prešernova ulica št. 3 Ljubljana

je imela koncem leta 1912 660 milijonov kron denarnega prometa, 42 milijonov kron vlog in 1 milijon 330 tisoč kron rezervnega zaklada. Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 ¹/₂ %

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo c. kr. deželne vlade. — Hranilnica posoja na zemljišča in poslopja proti 5 ¹/₄ % obrestim in najmanj ³/₄ % amortizacije. Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja tudi na menice in vrednostne papirje.

Advokat dr. Jos. Ažman

Nov odvetnik in zagovornik.

Ljubljana
Dunajska cesta 6/1.

P. n. učiteljstvu in slavnemu občinstvu se priporoča

Kavarna „EVROPA“

v Ljubljani, na Dunajski cesti.

Na razpolago je »Učiteljski Tovariš« in vsi drugi slovenski ter velika izbira tujih časopisov. — Za točno postrežbo in dobro pijačo je vedno kar najbolje preskrbljeno.

Anton Toneje, kavarnar.

Barhenti,
flaneli,
sefiri,
piketi,
kanefasi,
kepr.

Vse tkanine preskrbi

M. JIRSOVA

učiteljeva soproga

Platno,
damaski,
robci,
brisače,
rjuhe,
vsa oprava.

lastnica ročne tkalnice v Novem Hradku nad Metnjo št. 16 (Česko).

40 m ostankov za 20 K franko.

Neugajajoče vrnite.

Učiteljstvu popust.

Vzorci franko.

Prvo splošno uradniško društvo

avstro-ogrske
monarhije

na Dunaju, I., Wipplingerstrasse št. 25.

je ena največjih in najstarejših zavarovalnic za življenje v monarhiji in izvršuje zavarovanja za življenje in rente v vseh kombinacijah.

Za izboljšanje gospodarstvenega stanja, za preskrbljenje prihodnosti navezano je posebno učiteljstvo na samopomoč potom zavarovanja življenja; ugodnosti, ki jih nudi v tem obziru Uradniško društvo, pa tudi humanitetnemu delovanju namenjene uprave Uradniškega društva kažejo učitelju, da mu je najboljšo, če se oklene Uradniškega društva. Iz pravega spoznanja teh ugodnosti pridružila so se

največja učiteljska društva

Avstro-ogrske Uradniškemu društvu.

Silno ugodni zavarovalni pogoji. Nizke premije. Izplačevanje nemudoma in brez odbitka.

Garancijsko premoženje koncem 1. 1912 84 milijonov kron

Stanje zavarovanj koncem 1. 1912 222 milijonov kron

Izplačanih zavarovanj do konca 1. 1912 121 milijonov kron

Pojasnila daje brezplačno in, ne da bi vprašalec prevzel kake obveznosti

Glavni zastop uradniškega društva

za Štajersko, Koroško in Kranjsko v Gradcu, Radetzkystraže 10.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana, Stari trg št. 9

Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, vojne mornarice, domobrancev i. t. d.

»Očala« in »ščipalniki« natančno po zdravniških predpisih. Toploмери, barometri, mikroskopi, daljnogledi Busch, Goetz, Zeiss i. t. d.

Fotografični aparati itd. Moderno urejena delavnica z električnim obratom.

Ceniki brezplačno.

Tovarniška zaloga priznana najboljših švicarskih ur kakor tudi zlatnine in srebrnine.

Zaloga raznega risalnega orodja za dijake, inženirje, arhitekte itd.

Strogo solidna trdka!

Ogromno število pohvalnih pisem na razpolago.

Krasni ceniki na zahtevo zastoj.

Cene solidne!

Postrežba točna!

Gramofoni od K 20 — naprej, plošče od K 1.50 naprej vedno v zalogi.